

Jednym z obszarów najbardziej zagrożonych przestępczością jest obszar wydatkowania funduszy unijnych, w którym korupcja może wystąpić praktycznie na każdym poziomie i etapie wdrażania programów pomocowych. Środki unijne występują we wszystkich sektorach gospodarki i życia publicznego, a ich beneficjentami są m.in. instytucje państwowe, podmioty gospodarcze i osoby fizyczne. Ze względu na ich wysokość oraz znaczenie dla finansów publicznych należy uznać ten obszar za szczególnie narażony na wystąpienie zagrożeń korupcyjnych. Projekty publiczne realizowane z funduszy europejskich pochłaniają ogromne środki finansowe, dlatego też są łakomym kąskiem dla nieuczciwych beneficjentów oraz nierzetelnych urzędników.

Z co najmniej dwóch powodów mogą one stanowić spore obciążenie dla budżetu państwa. Po pierwsze, z reguły w określonej części angażują również środki krajowe. Po drugie, budżet państwa ponosi ryzyko w związku z nierzetelnym wydatkowaniem funduszy, czego skutkiem może być zwrot dofinansowania.

Zagrożenie korupcją może wystąpić na wszystkich etapach wdrażania projektów – od naboru i selekcji, poprzez fazę realizacji, na kontroli wykonania kończąc. Szczególnie istotne wydaje się wydatkowanie środków w ramach programów regionalnych, przede wszystkim ze względu na kwoty, jakimi dysponuje Polska w ramach przyjętej na lata 2007–2013 Narodowej Strategii Spójności i jakie otrzyma w ramach polityki spójności na lata 2014–2020.

W dużej części wyłudzenia dotyczyć mogą tzw. miękkich działań skierowanych do ludności, czyli wszelkiego rodzaju szkoleń, przekwalifikowania, doskonalenia umiejętności zawodowych itp. W przypadku, gdy beneficjenci ubiegają się o dotacje na projekty realizowane poza miejscem zarejestrowania swojej firmy, trudniej jest weryfikować wykonanie wszystkich czynności wpisanych we wnioski lub rzeczywistą liczbę uczestników.

Poważne nieprawidłowości występować mogą również podczas realizacji inwestycji samorządowych o znacznej wartości, finansowanych ze źródeł własnych i dofinansowywanych z funduszy unijnych. Większość projektów dotyczy inwestycji infrastrukturalnych i użyteczności publicznej, związanych z budową dróg, linii tramwajowych, lokalnych zakładów energetycznych czy zakładów utylizacji odpadów komunalnych. Obserwowane mogą być znaczne opóźnienia realizacji części wskazanych inwestycji, co wynika m.in. z błędów powstałych na etapie ich projektowania, a także dodatkowych roszczeń finansowych wykonawców, będących efektem ich wcześniejszej, niższej wyceny. Dotychczasowe doświadczenia wskazują, że w dalszym ciągu będzie to obszar zagrożony nieprawidłowościami o charakterze korupcyjnym.

W przypadku wydatkowania środków unijnych problem stanowią zarówno nierzetelni urzędnicy, jak i nieuczciwi beneficjenci.

Nie bez znaczenia pozostaje także kwestia złego przygotowania merytorycznego urzędników, którzy często muszą podejmować decyzje w oparciu o niejasne procedury.

Mechanizmy przestępcze polegać mogą na wyłudzeniu dofinansowania za wiedzą i przyzwoleniem urzędników, a czasami przy ich aktywnym udziale. Szczególną uwagę należy zwrócić na kontrolę realizacji inwestycji, przede wszystkim pod kątem prawidłowości wykorzystania środków, ponieważ może być ona narażona nawet w większym stopniu na występowanie zjawisk korupcyjnych niż samo udzielenie zamówienia.

Wykorzystanie środków unijnych a zagrożenia korupcyjne

Kategoria: Aktualności

Opublikowano: poniedziałek, 04, marzec 2013 23:00

Rafał Rudka

Odsłony: 3059

Może to także powodować ryzyko wydawania wadliwych i niekorzystnych dla interesu publicznego decyzji w wyniku niewystarczającej skuteczności działań nadzorczych właściwych organów.

Również po stronie beneficjentów środków unijnych dochodzić może do istotnych nadużyć, często o podłożu korupcyjnym.

Mamy tu do czynienia m.in. z:

- zawyżaniem wartości faktur,
- fałszowaniem dokumentów,
- naruszaniem procedur przetargowych,
- kwalifikowaniem zwykłych kosztów działalności beneficjenta jako kosztów projektu,
- wydatkowaniem środków na inne cele niż wskazane w dokumentacji aplikacyjnej.

Częstym zjawiskiem jest także zaniżanie wartości przedmiotu zamówienia lub dzielenie zamówienia na części w celu uniknięcia stosowania ustawy prawo zamówień publicznych. Tego typu praktyki bywają inicjowane zarówno przez zamawiającego, jak i wykonawcę.

Analizując procesy wydatkowania środków unijnych, należy zwracać uwagę nie tylko na poprawność stosowania procedur przez instytucje zarządzające i wdrażające czy rzetelność wykonywania obowiązków służbowych przez pracowników instytucji kontrolnych, ale również na zasadność rozdziału środków. Prawidłowe wydatkowanie funduszy unijnych umożliwi rozwój i jednocześnie wzmocni naszą pozycję wśród państw Unii. Nieprawidłowości w tym zakresie niosą za sobą konieczność zwrotu przez Polskę sprzeniewierzonych środków, a w konsekwencji mogą powodować docelowe ograniczenie funduszy.

Zbliżające się zakończenie realizacji programów funduszy unijnych na lata 2007–2013 może sprawić, że beneficjentom będą przyznawane środki w sposób nieracjonalny i z pominięciem wymaganych procedur, by osiągnąć jak najwyższy stopień wykorzystania przyznanego funduszy. Problem ten może szczególnie dotyczyć programów lub działań, w których alokacja środków (podpisane umowy na dofinansowanie) jest na niskim poziomie.

Istnieje zagrożenie, że w niektórych przypadkach przyspieszonym może być tryb odbioru projektów, co może wpłynąć na jakość działań kontrolnych związanych w szczególności ze sprawdzaniem kwalifikowalności wydatków oraz zgodności inwestycji z projektem. Problem ten może szczególnie dotyczyć branży kolejowej, w której wykorzystana alokacja środków (podpisane umowy na dofinansowanie) jest na poziomie 50%.

Źródło: Przewidywane zagrożenia korupcyjne w Polsce, CBA, Warszawa 2013